

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Nc/2/2024
Identifikačné číslo spisu:	3717209097
Dátum vydania rozhodnutia:	05.06.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3717209097.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu D. G., narodeného X. I. XXXX, bytom E., J.-Y. X, proti žalovaným 1/ G. M., narodenému XX. G. XXXX a 2/ T. M.P., obaja bytom E., J.-Y. X, obaja právne zastúpení JUDr. Zuzanou Tomášovou, advokátkou so sídlom Považská Bystrica, Železničná 12, o vypratanie časti parcely a o ochrane vlastníckeho práva, v konaní vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 4C/85/2017, o návrhu žalobcu na vylúčenie sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 5Cdo/75/2024, takto

rozhodol:

Sudcovia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky JUDr. Jana Bajánková a JUDr. Jozef Kolcun, PhD. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 5Cdo/75/2024.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) pod sp. zn. 5Cdo/75/2024 vzniesol žalobca námietku zaujatosti voči členom senátu dovolacieho súdu JUDr. Jane Bajánkovej a JUDr. Jozefovi Kolcunovi, PhD. Námietku zaujatosti voči JUDr. Jane Bajánkovej žiadnym spôsobom neodôvodnil a voči JUDr. Jozefovi Kolcunovi, PhD. uviedol, že je všeobecne známe, že bol trestne stíhaný.

2. JUDr. Jana Bajánková, členka senátu 5C Najvyššieho súdu SR vo vyjadrení z 29. mája 2024 k námietke zaujatosti uviedla, že neexistujú žiadne skutočnosti v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pre ktoré by mala byť vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí, nakoľko k veci, jej stranám, ich zástupcom ani osobám zúčastneným na konaní nemá žiadny pomer. K invetívam sa nevyjadruje.

3. JUDr. Jozef Kolcun, PhD., člen senátu 5C Najvyššieho súdu SR, vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti uviedol, že neexistujú žiadne skutočnosti v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), pre ktoré by mal byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nakoľko k veci, jej stranám, ich zástupcom ani osobám zúčastneným

na konaní nemá žiadny pomer.

4. Senát 1C Najvyššieho súdu SR, ktorý je zákonným senátom na rozhodovanie o vylúčení sudcov senátu 5C (viď Tretia hlava čl. XVIII ods. 4. Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2024 a § 54 ods. 3 CSP) vec prejednal a dospel k záveru, že podmienky na vylúčenie namietaných členov senátu z prejednávania a rozhodovania sporu neboli naplnené.

5. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

6. Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

7. Podľa § 54 ods. 3 CSP, ak je namietaný sudca senátu najvyššieho súdu, rozhodne o námietke zaujatosti iný senát najvyššieho súdu.

8. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

9. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom, alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

10. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania, buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prerokovanie sporu (veci) pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu (veci) pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie sporu nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu (veci) pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

11. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření

hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

12. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávaniu sporu, k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

13. Je dôležité zohľadniť skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania vecí), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k sporu, stranám, ich zástupcom či osobám zúčastneným na konaní, dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne (porovnaj napr. I. ÚS 332/08). Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému.

14. Nezávislosť je najdôležitejšia vec justície. Nezávislosť súdnej moci je prejavom jej funkčnosti. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojítm významom, a to jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, nezávislosť vo vzťahu k vedeniu a kolektívu súdu.

15. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný

súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

16. Z judikatúry ESEP a ústavného súdu možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

17. Z hľadiska posúdenia opodstatnenosti stranou sporu vznesenej námietky zaujatosti nie je rozhodujúci jej osobný subjektívny názor, domnienka alebo úvaha. Nemožno preto bez ďalšieho brať na zreteľ len samotné pochybnosti namietajúceho o objektívnom a nestrannom rozhodovaní sudcu, ale vždy treba posúdiť skutočnosti, ktoré viedli k tomu, že strana pochybuje o objektívnosti sudcu. Vylúčiť namietaného sudcu z prejednávania a rozhodovania veci možno až vtedy, keď je evidentné, že vzťah sudcu nie je stranou len tvrdný ale, že skutočne existuje a svojou povahou a intenzitou vykazuje znaky relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP.

18. Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu.

19. V danom prípade žalobca odôvodnil námietku členov 5C Najvyššieho súdu SR JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. len jeho všeobecným pocitom o ich zaujatosti.

20. Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní vyjadrení členov senátu 5C najvyššieho súdu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. dospel k záveru, že títo sudcovia sa subjektívne necítia byť zaujatí. Obaja uviedli, že sú bez takého pomeru k veci, k účastníkom konania, ich zástupcom, pre ktorý by mohli byť pochybnosti o ich nezaujatosti. Samotná skutočnosť, že člen senátu 5C najvyššieho súdu JUDr. Jozef Kolcun, PhD. bol v minulosti trestne stíhaný, nemôže byť dôvodom pre jeho vylúčenie z rozhodovania veci a u JUDr. Jany Bajánkovej neuviedol, žiadne konkrétne námietky, pre ktoré by mala byť vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Námietkový senát preto u členov senátu 5C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nezistil skutočnosti pre ktoré by mali byť obaja sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci.

21. Obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, ktoré však predložené podanie otca maloletých detí nespĺňa. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť, čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci.

22. Senát 1C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z obsahu spisu (vrátane vyjadrení jednotlivých členov senátu 5C - bližšie vid' 4, 5 a 22 tohto rozhodnutia) nezistil reálnu existenciu takých okolností objektívnej povahy, ktoré by v zmysle § 49 ods. 1 CSP vyvolali odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti členov vec prejednávajúceho senátu 5C a ktoré by tak odôvodňovali ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu, vedeného na najvyššom súde pod sp. zn. 5Cdo/75/2024. Podanej námietke zaujatosti preto nevyhovel.

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.